

Thiên

1. Ông

Ông cầm cây ba ton nhịp xuống gốc cây mấy cái liên tục, hai chú cháu đang nằm mơ màng dưới gốc cây giật mình choàng dậy

- Hai đứa bây là quân ăn hại, biểu chúng bây ra coi người ta làm việc ngoài đồng, chúng bây ra gốc cây nằm ngủ.

Ông vừa nói xong bỏ mặc hai chú cháu luống cuống với mơ lá chuối khô lớt lửng, ông bước xuống bờ đê đi dọc theo

sau những gốc rạ và bó lúa xếp thành từng hàng ngang trên cánh đồng vừa gặt xong. Từ những ngày tấm bé, khi tôi bắt đầu ghi nhận sự việc xảy ra chung quanh, nhớ như in trong ký ức hình ảnh của cánh đồng lúa vào những ngày mới gặt, mùi rơm rạ mới cất thơm nồng nàn, từng khóm trái trong sân chờ những cánh tay lực điền, những hạt lúa vàng ánh nằm phơi trên manh đệm dọc theo hai bên đường đi.

Trong khi người lớn bận tít tít với vụ mùa thì trẻ con chúng tôi lại lo đếm từng ngày mong cho Tết mau đến. Nắng

như đổ lửa trên đầu, nắng như trút tất cả cơn giận dữ của mặt trời xuống bầy con dân. Mùa gặt vào tháng chạp cùng lúc với mùa nghỉ Tết của học trò. Phần lớn các lớp học trong các vùng quê xa thành phố thưa vắng học trò chính vì vụ mùa màng cận Tết này.

Ông tôi quen với công việc đồng áng từ những ngày còn thanh niên, cuộc sống của ông gắn chặt với mảnh đất ruộng vườn, luôn luôn gần gũi với tá điền. Mặc dù lớn lên trong khuôn khổ đó, nhưng hai chú cháu chúng tôi từ thuở thanh niên đã phải về quận lỵ học ▶

► hành, sau đó lại khăn gói về thủ đô tiếp tục. Dù không sống với thôn xóm ruộng đồng, nhưng Ông luôn nhắc nhở chúng tôi không được quên công lao khó nhọc của người nông dân, không có những người tay lấm chân bùn đó thì lấy đâu ra hạt cơm chén gạo hàng ngày ?

Chúng tôi được gửi về tỉnh thành để tiếp tục chương trình trung học sau khi đã hoàn tất tiểu học ở trường làng. Hàng năm, vào những tháng nghỉ hè ông vẫn sai chúng tôi ra đồng phụ giúp công việc. Không quen với nắng gắt mưa dầm, hàng ngày chỉ làm bạn với bút mực, khó mà hình dung tay chân học trò của chúng tôi vụng về cầm nọc cấy lúa, lội bùn vãi mạ, chưa kể đập đất

cày mùa khô, dầm mưa mùa đến sớm? Mỗi lần bị ông sai ra đồng làm việc, chúng tôi thường lén trốn vào khu vườn trái cây của Bà để ngủ trưa. Mẹ tôi biết rõ thời khóa biểu của ông, khi Ông mặc áo bà ba là chuẩn bị ra đồng nên thường sai em tôi ra báo tin trước để chú cháu tránh đi.

Ông là cháu đích tôn trên nguyên tắc được thừa hưởng cả gia tài của Bà cố, nhưng ông là người kiêu hãnh và cương trực, đã dám từ chối mảnh đất bạt ngàn để tự mình mộ dân khai đất dựng làng lập chợ. Khi đã an dân lập nghiệp để huê vợ con, có sự nghiệp vững vàng trong tay ông mới mang con cái về quê cúng giỗ từ đường.

Tôi là đứa bé mới sinh ra

trong thời Đệ Nhất Cộng Hoà. Vào những năm đầu của thập niên sáu mươi, khi tôi vừa biết đến trường học chữ học đếm, là đứa trẻ tò mò quanh quẩn theo chân ông, tôi biết ngồi trong nhà vừa lúa đếm thề, mỗi một thúng lúa đổ vào vừa là một thề con, mười thúng là một thề dài, cứ thế cho đến hàng trăm, hàng ngàn... những chiếc ghe lườn của tá điền đến đong lúa hàng năm đậu dài trên bến sông.

Vắng đi một thời gian, sau khi tôi lên tỉnh học, không còn những ngày ngồi đếm thề mỗi mòn, cũng không thấy đoàn ghe chài chở lúa xếp hàng dài dưới bến sông. Sau này lớn lên tôi mới biết nguyên nhân, khi Tổng Thống Ngô Đình Diệm ban hành Bộ luật Cải cách ruộng đất, đã truất hữu một số ruộng đất không trực canh của ông cũng như phần lớn các địa chủ khác, hậu quả của cuộc cải cách này ông tôi đã mất đi một số lớn đất đai do tá điền đang canh tác, chưa kể phần đất hương hỏa thừa hưởng còn nằm trong vùng Việt Minh mà từ lâu ông không về chăm sóc được. Ông chỉ còn lại một ít đất đai do ông làm chủ và chia lại cho tá điền để cày cấy sinh nhai, hàng năm họ đến nhận lúa giống và sau khi mùa gặt

thì đong lúa cho ông, nhưng dĩ nhiên con số này so với trước đây thì rất là khiêm nhường.

Sang thời Đệ Nhị Cộng Hoà một lần nữa với Bộ luật “Người cày có ruộng” cắt thêm phần lớn những ruộng đất còn sót lại, ông chỉ còn lại chút đất vườn chung quanh nghĩa trang của giòng họ. Bấy giờ thì tuổi ông đã quá lục tuần, hầu hết công việc kinh doanh giao lại cho các con, gậy ba ton cũng từ lâu gác trên giá làm bạn cùng bụi bặm.

Hình ảnh còn lại trong ký ức muôn màu của tôi, ngày rằm tháng ba hàng năm là Hội Kỳ Yên Tế Thành Hoàng, ông tôi vẫn mặc chiếc áo the đen lót lụa vàng, đội khăn xếp hình chữ nhân ra Đình làng chủ tế dâng hương đèn cầu nguyện cho Quốc thái Dân an. Và vào ngày mười tám tháng năm, ông khoát áo tràng nâu, đến Đốc Giảng Đường Phật Giáo Hoà Hảo đèn hương nghi ngút tưởng nhớ ngày Đức Huỳnh Giáo Chủ khai sáng Đạo Hoà Hảo ở Đốc vàm là đất quê nhà.

Qua hai nền Đệ nhất và Đệ nhị Cộng Hoà, hai lần thực hành chính sách cải cách ruộng đất, không một lần tấm máu nhân dân. Lần cuối cùng khi Cộng Sản đánh địa chủ thì ông mất cả ruộng đất lẫn nhà

cửa, chính bản thân ông cũng bị quản thúc trong bốn bức tường lớp học của ngôi trường mà chính ông là người đã dựng nên hơn ba mươi năm trước. Mất mảnh đất ông đã đổ mồ hôi mệ dân khai khẩn, luôn cả căn nhà ông đã xây từ lúc tôi chưa chào đời, từ ngày dựng làng lập chợ, tất cả biến thành bản án địa chủ treo trên cổ, đội trên đầu .

2. Ba

Ba lấy trong xách tay ra mấy cuộn giấy báo , cẩn thận nhẹ nhàng như ngày nào cầm bông băng khâu vá vết thương. Khi lớp giấy cuối cùng được bóc ra, bên trong là màu xanh non nõn nà của mấy giò Lan. Ba lại chăm chút cắt rễ, bó thân, gọt lá, đặt vào các chậu bằng đất nung. Hình ảnh gợi lại những tháng ngày xa khuất tưởng đã không còn chất chứa trong ký ức mịt mù.

* *
 *

Hai cây Bùm sụm uốn hình con nai trong vườn nhà ông Hai được cẩn trọng bứng gốc đào rễ mang về trồng lại trong mảnh vườn con phía sau nhà.

Ba đứng thật lâu nhìn từng nhánh cây kể lá, mỗi nhánh con con được cẩn thận hướng dẫn, từng khoảng trống được lấp bằng cành lá xanh non.

Góc Mai chiếu thủy không biết đã bao nhiêu tuổi đời đứng riêng một góc phía nam, trông trang nghiêm như anh học trò lễ đúng hầu hương án ngày Kỳ Yên trong Đình Thần. Bên kia đối diện là phương bắc với gốc cây Sung già, tuổi đời chắc chẳng kém bao nhiêu, cả hai gốc cây già oai vệ đứng tran mỗi góc như vị tướng quân trấn thủ biên cương, đám quân sĩ là bọn hoa kiểng trồng theo thứ lớp như bày binh bố trận theo hàng ngũ chung quanh. Cái thế giới thu hẹp đó là nơi Ba thường lui về trú ẩn sau những giờ căng thẳng mệt nhọc chăm sóc chuẩn bệnh hay khâu vá từng vết thương.

- Ba, coi chừng con sâu rọm kia

- Không phải đâu con, sâu rọm có lông tơ, con này là giống sâu nái, đầu nó có sừng, hai mắt lác liên màu xanh tiếp với lá cây rất khó thấy. Khi nào con thấy lá cây bị thủng lỗm đóm là biết thủ phạm ngay, chúng đang nắp đầu đó. Sâu rọm thường thấy trên cây Sung, còn loại sâu này thường thấy trên cây Càn thăng, màu ▶

► xanh như vậy là chúng già rồi đó, chúng nó có thể ăn trụi lá cây qua một đêm.

- Vậy để con bắt chúng rồi thả chúng xuống hầm cá Đồ cho xong.

Bên cạnh cái mương nhỏ nước ra vào thường xuyên, bầy cá đói luôn chực chờ, không kể thứ gì rơi xuống, từ cơm gạo đến tấm cám, sâu bọ hay thức ăn dư thừa, tất cả ném xuống mặt nước của hồ cá Đồ thì chỉ một loáng sau là biến mất. Mùa nắng vừa qua tất cả các ao trong vườn mực nước lưng mất đi một nửa, phần còn lại màu nước xanh biếc như màu lá rong rêu. Trên mặt nước chỉ còn những dây rau muống còi cọc bò dọc theo bờ mương, đám bèo xanh cũng không thoát khỏi số phận. Đến cả những con sâu cũng gầy nhom lờ đờ bò trên đám lá cần cỗi.

Ba xách từng thùng nước từ dưới mương lên, mỗi gốc cây tưới xuống hai thùng nước, những giọt nước chỉ đủ giữ lại sức sống chứ không đủ tắm cho màu lá xanh tươi. Nhìn những đám mây trắng bay tít trên không trung, cơn mưa đầu mùa vẫn còn xa xôi lắm.

* *

*

Ba sang thăm các con sau những năm dài ẩn nhẫn, từ

giã quê nhà, mảnh đất ông cha để lang thang chạy trốn trên chính quê hương mình, đã mất khu vườn nhỏ hoa lá xanh tươi, đến căn nhà lá đơn sơ bên bến sông, tất cả cũng nằm sâu trong ký ức.

- Trân, con thấy mấy giàn ống chạy dài ngút mắt kia không?

- Con thấy chúng nhiều lần, nhưng không để ý, Đó là hệ thống tưới nước để làm rẫy

Trong khi chúng tôi lo lắng chia nhau tìm cách để đưa Ba đi thăm viếng các nơi, từ thành phố hoa mỹ đến viện bảo tàng vĩ đại, hàng ngày gọi điện thoại về nhà nhắc nhở chuyện ăn uống thì Ba chỉ lẳng lặng quan sát cuộc sống nhộn nhịp chung quanh mình, niềm vui thật đơn giản, với một tiếng chim hót đầu ngày, một cơn gió chướng thổi nhẹ qua cành lá lay động, một cánh bướm lượn lờ, tất cả những hình ảnh linh động chung quanh cũng tạo thành những chuỗi suy nghĩ dài tiếp nối.

Khi phải bỏ quê nhà để về sinh sống giữa chốn kinh thành của thời tự do năm cũ, với đường xá nắng chói chan,

ngày đêm ngọt ngạt khói xe cùng hơi ẩm. Đã không còn mùi thơm nhẹ nhàng hoa Nguyệt Quí hàng đêm, nhớ luôn cả bầu sâu xanh dưới tàng lá cây Cần thẳng, tiếng nghiền lá của chúng cũng không còn đáng ghét hơn như hàng ngày phải nghe những câu nhai đi nhai lại ngô nghê khẩu hiệu, giáo điều vô căn cứ.

Ba lại cảm cú tạo cho mình một khoảng không gian riêng biệt, hàng ngày trèo mấy chục bậc thang lên tận đỉnh của căn nhà vuông vắn chồng từng tầng cao như hộp trong thành phố không có lấy một tấc đất trồng cây. Ba gần với trời xanh, không khí loãng hơn với những khói xăng của bầy xe gắn mái hàng ngày chạy đầy khắp các con đường phố thị. Khi không

còn thấy được màu lá cây xanh bát ngát của ruộng đồng xưa, Ba gom màu xanh về trong cái hộp nho nhỏ cho riêng mình. Rồi cũng hòn non bộ xanh rêu, ngọn tùng nhỏ gốc vững chãi, hoa phong lan trắng nõn nở monh manh từng đóa...

Đưa Ba đi xem thác nước Niagara thuộc tiểu bang New York, ngang những cánh đồng, nhìn chiếc máy bay nhỏ lượn từng vòng bay thấp, tỏa ra những màn sương trắng rồi chép miệng

- Hồi đó thấy hình đăng trong báo Thế Giới Tự Do, không ngờ bây giờ chính mắt thấy được hình ảnh máy bay rải phân bón trên ruộng đồng.

Mỗi lần ngang qua cánh đồng bắp bát ngát tận chân trời của vùng Mid-West hay khu

vườn hoa cam ngát mùi hương đầu mùa Xuân của Orange County, Ba lại nghĩ đến những phương cách mới để cải tiến nông nghiệp của quê nhà, từ bờ cam trong khu vườn cũ, cho đến những hạt bắp trắng ngọt ngào, tất cả đều thổi một luồng sinh khí vào cơ thể chưa đầy trăm cân Anh của thân thể vừa qua thất thập niên.

Giấc mơ thấy lại ruộng đồng xanh tươi của Ba đã chạm vào vào thực tế của thiên đường không tưởng, để rồi biến thành cái gánh trăm cân đè nặng lên trái tim mỗi mồn hơi thở.

3. Đất mới

Nhát len dội ngược lại khi chạm vào lớp đất cứng như đá cuội. Nắng lấp lánh trên đầu, nắng đổ hào quang. Những giọt mồ hôi chảy dài trên mặt thấm xuống lòng đất. Chợt thấm thía câu “Bán mặt cho đất, bán lưng cho trời”

Mảnh vườn con lỏm chớm sỏi, cỏ dại lớn nhanh hơn cỏ trồng, mấy khóm hoa tươi hàng

ngày vẫn èo uột. Nhớ bấy cháu nheo nhóc ngày chị khăn gói về khu kinh tế mới Lê Minh Xuân theo lệnh của chính quyền. Hàng ngày cả bấy con gái, tuổi thanh xuân như lụa mới nõn nà, như hoa xuân vừa chớm, đã đi nhật từng cụm phân bò về tưới rẫy, những luống rau xanh, ốm o xanh xao màu tuổi thơ thiếu dinh dưỡng.

Đầu mùa xuân, cánh đồng hoa bát ngát tận chân trời, bên cạnh vùng đồi cỏ non xanh mượt, tôi không thể hình dung được vạn vật thay đổi nhanh chóng như giấc mơ. Những trang sách viết về vùng Viễn tây đối khô cỏ cháy, đầu hình ảnh chàng cao bồi một mình một ngựa lang thang trong gió cát sa mạc, đầu thời vàng son Gold Rust với những thành phố mọc như nấm qua đêm rồi cũng biến thành Ghost town nhanh theo lốc cuốn.

Khu vườn nhỏ tôi đã nhỏ từng thân cỏ dại, bồ từng nhát len, nhìn những dây bí trở hoa vàng rực rỡ, dây khoai lang cũng lạng lẽ bò theo, tất cả chưa đầy một năm, đất mới tươm mầm sống.

“Nhất nước, nhì phân, tam cần, tứ giống” Câu nói của Ba như in vào tim óc, Đất thiêng sẽ đãi người cần mẫn.

Vũ Thị Thiên Thư